

Actele sinodului dein 1700

ASIÀ SUNTU PUBLIFICATE IN „MAGAZINUL ISTORICU PENTRU DACI’A SUPTU REDACTI’A LUI A. TREB. LAURIANU SÎ NIC. BALCESCU. BUCURESCI 1846”. TOM. III P. 307. SÎ URMATORIELE:

<Siedenti’a dein 4 Septembre.

Metropolitulu deschide adunarea cu unu cuventu despre folosutu unirei cu baserec’a romána. Cea mai mare parte a Clerului se arata aplecata spre a primi. Deintre laici, boiarii dein tienutulu Fagarasiului se indupleca forà greutate; dara nu asià lesne sî locuitorii comitatului Uniadarei, ai scaunului Sabiiului sî ai districtului Brasiovului. Cu toate aceste, după mai multe argumente produse dein partea celoru alti se indupleca sî eli. Cu modulu acestu-a se include siedenti’a de antâniu.

Siedenti’a dein 5 Septembre.

Se desbtae, cá a fora de cele patru puncte se nu se mai primesca nemic’a; Ritulu sî Disciplin’a se remânia, cumu au fostu pan’ acumu, lasandu deintr’inscle numai cele ce se vom aflá a fî contrarie credentei catolice. Se ordinez, cá se subscria Metropolitulu, fia-care protopopu in a-antea juratului seu, a doi comisari preuti, sî a trei deputati betrani dein fia-care satu, in numele districtului intregu.

Actulu se formuleza cu aceste cuvente: >

„Noi suptinsemnatii, episcopulu, protopopii sî totu clerulu baserecei romanesci dein Transilvani’a sî dein pàrtile unite cu dins’a, faccemu cunoscutu prein acest’a tuturoru celoru ce se cuvene, sî mai alesu ordiniloru tierii Transilvaniei; Cà considerandu nestatornicí’a vietii omenesci sî nemorirea sufletului (de care trebue se avemu cea mai mare grige dein tote,) amu inchiaiatu liberi sî de buna voia dein indemnulu lui Ddieu unirea cu baserec’a romano-catolica, sî ne declarâmu prein acest’a commembrii ai S. Matri basereci romano-catolice primindu marturisindu sî crediendu tot cele ce primesce, marturiscese sî crede ace’a, mai vertosu acele patru puncte, in care ne pareâmu panà acumu a fi

desbinati, care ni se propunu sî prein gratiosulu decretu sî prein diplom'a Maiestătii sale imperiali, sî prein a eminentissimului Archiepiscopu, dein care cauza vremu că sî noi se ne bucurămu de totu acele drepture sî privilegia, de cari se bucura preutii acelei-asi snate Matri basereci dupa santele canone sî dupa legile fostiloru regi ai Ungariei, asiá sî noi dupa prenumitul decretu alu Maiestătii sale imperiali regali sî a eminentissimului Archiepiscopu, se ne bucurămu de acumu in a-ante că commembri ai acelei-asi basereci. Intru mai mare credentia sî taría a acestoru-a amu intaritu acestu manifestu alu nostru cu subscriptiunea manei noastre sî cu sigilulu santului monasteriu dein Alb'a Julia sî cu sigilele proprie usuali. Alb'a Julia in 5 Septembre, anulu 1700.

*(L.S.) Metropolitulu Atanasiu**

Protopopulu Daniilu dein Ili'a cu 20 preoti, Teodoru dein Crisiu cu 20, Gavriilu dein Bistr'a cu 15, Tom'a dein Vinti (Sîncai: Vinti de d.) cu 24, Joane dein Uniador'a cu 50, Georgiu dein Hatiegu cu 35, Nicola dein Sasu-Săbesiu cu 35, Petru dein Dai'a cu 30, Vasiliu dein Armeni cu 39, Sav'a dein Salisce cu 15, Petru dein Sabiiu cu 33, Masimu dein Avrigu cu 21, Stanulu dein Visci (Sîncai: Stanila) cu 46, Radulu dein Berivoiü cu 56, Cristea dein Haromsecu cu 13, Basiliu dein Cálbor'a (Sîncai: Calboru). cu 35, Idomiru dein Birghisiu cu 9, Basiliu dein Brasiovu cu 25, Georgiu dein Ohab'a cu 40, Basiliu dein Suppadure cu 26, Joanne dein Lopandu (Sîncai: Lepindea) cu 16, Constantinu dein Vidr'a (Sîncai: Vidrascu) cu 9, Petru dein Geoagiu (Sîncai: Gurgiu 25) cu 27, Adamu dein Orescia cu 25, Joane dein Calinu (Sîncai: Calionu) cu 30, Radulu dein Colunu cu 40, Constantinu dein Sacutiü (Sîncai: Seuli'a) cu 28, Machabeiu dein Nimiti'a (Sîncai: Nemiscea) cu 25, Joane dein Canesci (Sîncai: Chiuesci) cu 40, Mateiu dein Lapusiu cu 27, Teodoru dein Lemi (Sîncai: Leminu) cu 56, Teodoru dein Riusioru cu 45, Simeonu dein Sarvadu cu 10, Andreiu dein Simleu cu 24, Simeonu dein Iliasiu (Sîncai: Basesci) cu 40, Demetriu dein Bacău (Sîncai: Bacaiu) cu 37, Michailu dein Colot'a (Sîncai: Calat'a) cu 30, Pasculu dein Turd'a cu 28, Joane dein Diomalu (Sîncai: Janculu) cu 45. Constantinu dein Hopert cu 24, Joane dein Sangelu (s: S. Georgiu K. Sângeru) cu 45, Joane dein Sacalu cu 26, Simeonu dein Silvasiu cu 26, Davidu dein Noulu (S: Uifalàu 48) cu 46, Stefanu dein S. Michaiu cu 25, Basiliu dein Santulu cu 7, Joane dein Lazaru (S: Jovian dela Lazuri 15) cu 15, Petru dein Alb'a Julia cu 22, Gabriilu dein Sovaru cu 40, Adamu dein Cusîru cu 24, Gregoriu dein Bitiu (S: Gregorasiu dela Chitoiu 35) cu 35 preoți.

Protopopii dein Maramuresiu

Protopopulu Ilia dein Soldobisiu (S: Saldobagiu) cu 9 preoti, Luc'a dein Salisiu (S: Selesu) cu 9, Basiliu dein Romlisiu (S: Comlisiu) cu 41.

* [Nos infrascripti Ecclesiae Valachiae in Transylvania partibusque eidem annexis Episcopus, Archidiaconi ac Clerus universus, memoriae, commendamus tenore

praesentium, quibus expedit universus, memoriae commendamus tenore praesentium, quibus expedit universis, maxime vero inclytis Regni Transylvaniae Statibus, considerata tam fluxa humanae vitae instabilitate, tum etiam animae (cuius in omnibus potior cura habenda) immortalitate, libere ac sponte, impulsuque divini numinis cum Ecclesia Romano-Catholica unionem inivimus, ejusdem S. Romano-Catholicae Ecclesiae commembra nos tenore praesentium declaramus, omnia admitentes, profitentes ac credentes, quae illa admittit, profitetur ac credit, praesertim vero illa quatuor puncta, iu quibus hactenus dissentire videbamus, quae etiam in Clementissimo Decreto ac Diplomate Suae Sacratissimae Maiestatis ac Eminentissimi Archiepiscopi nobis insinuantur: qua propter iisdem prorsus juribus ac privilegiis, quibus eiusdem S. Matris Ecclesiae Presbyteri ex indultu S. Canonum nec non Divorum quondam Regni Hungariae Regum utantur, nos quoque juxta praenominatum Suae Sacratissimae Caesareo-Regiae Maiestatis decretum, nec non Eminentissimi Archiepiscopi a modo et deinceps uti eiusdem commembra frui ac gaudere volumus. In cuius maiorem fidem ac robur, praesens manifestum nostrum propriae manus sygrapha, nec non sigillis Monasterii nostri Albensis, quam propriis usualibus communivimus.

Albae Juliae 1700, die 5-a Septembris.

(L. S.) *Archiepiscopus Athanasius*

(54 *Protopopae cum 1563 Sacerdotibus*)

<Acestu-a fù celu mai mare sinodu alu romaniloru dein Translivani'a. A fora de protopopi sî de preoti fura chiamati câte trei deputati laici dein fiacare statu; pre lunga acesti-a se adunaseră multîme de romani dein tote partile, cá se vedea rezultatulu unirei, sî numai dupa ce se incredentiara, cá ritulu sî disciplin'a basereceasca voru remané neschimbate cá sî mai in a-ante, se leniscira sî primira unirea. Istoricii spunu, cá panà la 200. 000 familie romanese unira intru ace'a dî.

Totu la acestu sinodu, in siedenti'a dein 14 Septembrie, propuse metropolitulu urmatoarele puncte disciplinare spre primire, cari le punemu aci dein vorba in vorba pentru interesulu loru celu istoricu. >

Anii Domnului 1700, Septembrie 14

Intra césta vreme fiendu seboru mare in mitropolí'a Belgradului de toti protopopii tierii Ardélului, cari suntu romani;

Noi Vladic'a Athanasie am aretatu poht'a noastra càtra s. soboru cu aceste puncturi. Sî poruncimu foarte tare in totu loculu, in vanneghii, in scaune, in partium; protopopiloru, preotiloru, miréniloru, carii suntu romani, greci, serbi, ce suntu aici in tiar'a ce se chiama Transilvanie: — Poht'a Vladícai.

1. -o. Candu va renduí Vladic'a sî cu Titorii, carii voru fi jurati lunga Vladic'a, dî de Seboru de toti protopopii tieriei; atunci totu protopopulu cu 2 preoti betrani se se afle la dîo'a cia numita a Soborului; sî se-i dé totu pop'a de chieltuiala 2 duce protopopului; iar'

care n'are dá, protopopulu împreuna cu acei doi betrani se-lu tragq; iar' protopopulu se nu s'are gasi la dî, se fie lipsitu de deregutoría sî globitu cu 66 de florinti.

2. -o. diacii, carii vom vré se se preotiésca in aante se mérga la protopopu se-si cée carte, sî cu carte dela adevaeratu duchovnicu; sî se scrie Psaltiri'a de initielesu, sî glasurile sî tote tainele beséricii; sî panà nu va fi la Mitropolie 40 de dîle, panà atunci Vladic'a se nu-lu preotiésca; sî poporu se-i caute protopopulu, sî se aiba a dá protopopului o piele de vuple.

3. -o. Popii care vinu dintr'alte tieri, se nu se primésca panà nu voru aduce carte dela Valdic'a. Asijderé popii, carii mergu intr'alte eparfii, se nu se primésca, panà nu voru avé carte dela protopopulu lui cumu cà-i omu bunu sî si-a platitu darea, iar' care protopopu nu va face asiá, se aiba Vladic'a a-lu birsiuguí cu 24 de florinti.

4. -o. Protopopii se nu faca despartienii a fara in tiara, sau in Eparfii forà numai candu va fi Seboru mare in Belgradu iar' care are face se fie scadiutu din tota cinstea lui. Sî se dé sî acel'a birsiagu.

5. -o. Care popi voru cununá, pe carii fugu prin tralte sate, sau poporanulu altui popa, seau fratii, unor'a cá acelor'a se li se iá preotí'a.

6. -o. Care diaci voru fi fosta curvari sau furi, se nu se pota preotí.

7. -o. Care miréni se voru duce cu potére pre cas'a popei, sau pre femeile lui, sau pre marh'a lui, for' de scirea Vladicai sau a protopopului, unii cá acei-a se fie forà de lége, pàna a-si dá sém'a; sî a cui va fi vin'a, birsiagulu Seborului mare, 66 de florinti.

8. -o. Preotii, care n'au plésia sau potcapocu, sau voru amblá la càrcima, sau béti prein tergu, sî nu voru amblá cu haine lungi, unor'a cá acelor'a se li-se iá preotí'a.

9. -o. Candu va avé lége sau pîra pop'a cu unu mirianu, de va cautá pop'a pre mirianu, se-lu caute in fumulu (cetesce: forumulu) lui in anitea biràului, sau a Spaniloru; iar' candu va cautá mirénulu pre popa, se-lu caute ina-intea protopopului in fumulu, sau la Vladic'a.

10. -o. Care popa va merge, pre poporulu altui preotu sau ii va scade simbrî'a, sau-lu va pîrí la scaunulu de afara, acel'a se se tundia.

11. -o. Satulu ce nu va ingaduí pre tiercovnicu de slujbele satului, sau nu va avé tiercovnicu, acel'a satu se fie opritu de lége, panà nu voru pune cràsnicu, sî se-lu ingaduiasca din tote chieltuialele, sî slujbele satului.

12. -o. Care satu nu va dá popei de o casa o clae de grâu, sî o fiárdila de ovèsu, sî doao dîle de lucru, acel'a satu se fie fora popa, iara pop'a de-i va tîné liage se se tandia.

13. -o. Care popa nu va face duminecile, sau serbatorile de 3 ori slujbe, sî vinerile sî miercurile de 2 ori, sî pe postu in tote dîlele, unulu cá acel'a se fie lipsita de preotíe.

14. -o. Popii se faca slujba câta voru puté rumanésce, Evangeli'a si poviasti'a se intieléga crestinii, iar' de nu va povesti din poucenie in toate dumineci sî in toate serbatori acel'a popa se se globésca cu 12 florinti. iar' de nu va gandí de birsiagu se fie lepedatu de preotíe.

15. -o. Care omeni nu voru méрге duminecile sî in serbatori la bisiarica, sî la liturgie, sî vom fi sanetosi sau a casa, pre unii cá acei'a pop'a cu birààulu, sî cu juratii, antâi se-lu

birsluguiasca 1 florintu, de nu va veni sî a 2 oara, se lu birluguiasca 3 florinii: se nu va veni sî a 3 oara, atunci se fie lepedatu dela bisiarica cá unu paganu, câtu nici la morte nici la ingropatiuné loru pop'a se nu miarga; asîjderé sî carii nu vom scí tata-lu nostru. Credeulu porâncile. fie betranu, fie terenu, asiá se patia sî acei'a.

16. -o. Carii popi suntu cu a 2 casatorie, nici intr'unu chipu se nu slujasca Liturgie; iar' se s'are gasi se se tundia de totu se fie mirénu.

17. -o. Care popa va botezá fâr' de miru, se se lipsasca de protie.

18. -o. Serbatorile se se tie care suntu însemnate la Ceaslovu cu slove rosii: sî au polileu, sî evangeliu, aceli-a se se tie, iar' care vom tine intraltu chipu, se se birsluguiasca cu 12 florinii.

19. -o. Care Protopopi vom face Sobom de eparchie, sî care popa nu va veni la Soboru, Protopopulu cu cei doi popi betrani sî cu sobomlu se-i birsiuguiasca 6 florinii fâr' numai candu s'are intemplá se fie betegi.

20. -o. Care logodna se va face fara de popa, acei'a se nu se cunune paná nu voru dá in scire Protopopulu sau Vladicai.

21. -o. Care oameni nu vom tine cele 4 posturi, se nu vom posti cumu se cade, vinerile sî Miercurile, in postu de pesce; acei'a se fie lipsiti dela Bisiarica, pana nu-si vom cere ertatiune dela Pop'a sî dela Poporu.

22. -o. Carii Preoti suntu adeverati, sî voru trage tabacu, macara in ce feliu de chipu, se se birsluguiasca cu 12 florinii.

23. -o. Care popa sau mirianu va sudui de sufletu sau de lege, acei'a se se lipsasca de preotie, sî mirianulu lapedatu (sic!) cá unu paganu.

24. -o. In care Bisiarici nu va fi icoan'a lui XS, sî a Precistei, sî a lui sfeti Nicolae, se se globasca pop'a cu 12 florinti, sî satulu cu 24 de florinii.

25. -o. La care popi se vom gasi odajdiile Besericii nespelate, sau mai scurte de glesne, sau potirile, sî alte grozave se se birsluguiasca cu 24 de florinti.

26. -o. Care popi nu vom pomeni pre inaltiatulu imperatu Ignatusiu, sî pre Coronatulu Craiului nostru Iosifu Leopoldu, sî pre Vladic'a Ardélului, acelor'a li se va luoá darulu Preotiei.

27. -o. In care eparfie sau satu se vom afla oameni rei, hoti, curvari, sau alte lucruri facundu; pre unii cá acei'a se-i dé in mânilé tisturilom se-i birsluguiasca; sî paná nu se vom impacá cu bisiaric'a, paná atunci se nui primésca; ci se fie lapedati.

28. -o. In care satu se va face Duminecile sî in Serbatori jocuri, cumu se tragu pre ulitia, sau intr'altu chipu, acei'a satu se se birsiguiasca cu 12 florenti."

— Sinodulu acceptá aceste puncte, dupa cumu le propuse Metropolitulu Atanasiu, luandu a fora puntulu 2 sî 4, cari s'au modificam. „Direptu acéi'a, adauge P. Maioru la p. 360, acéste doao canoane cu acéste cuvinte dupa cele 28 de puncturi puse la indereptá Vladic'a:

„Iara acésté amu ingaduitu:

„Protopopii se faca desprtrtienii cu scire Vladicai. Diacii se se preotiesca carii voru fi vrednici sî invetiati.” □